Vergaderjaar 2015–2016

C

Parlementair Onderzoek Privatisering/Verzelfstandiging Overheidsdiensten

AH

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 14 juli 2016

De vaste commissie voor Financiën[1] heeft op 7 juni jl. kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris van Financiën van 29 april 2016 inzake Verkoop Koninklijke Nederlandse Munt[2] en van het Algemeen Overleg op 2 juni 2016 in de Tweede Kamer. Naar aanleiding hiervan is op 20 juni 2016 een brief gestuurd aan de Staatssecretaris.

De Staatssecretaris heeft op 8 juli 2016 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
De Grave

[1] Samenstelling:
Elzinga (SP), Ten Hoeve (OSF), Knip (VVD), Backer (D66), Ester (CU), De Grave (VVD) *(voorzitter)*, Hoekstra (CDA) *(vice-voorzitter)*, Postema (PvdA), Sent (PvdA), Van Strien (PVV), Vos (GL), Kok (PVV), Bruijn (VVD), Van Apeldoorn (SP), Dercksen (PVV), Van Kesteren (CDA), Knapen (CDA), Köhler (SP), Prast (D66), Van Rij (CDA), Rinnooy Kan (D66), Van Rooijen (50PLUS), Schalk (SGP), Teunissen (PvdD), Van de Ven (VVD), Vreeman (PvdA).

[2] EK, 2015–2016, C, AC.

kst-C-AH
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2016

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIËN

Aan de Staatssecretaris van Economische Zaken

Den Haag, 20 juni 2016

De vaste commissie voor Financiën heeft op 7 juni jl. met interesse kennisgenomen van uw brief van 29 april 2016 inzake Verkoop Koninklijke Nederlandse Munt[3] en van het Algemeen Overleg op 2 juni 2016 in de Tweede Kamer. Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de **SP**-fractie, **ChristenUnie**-fractie en de leden van de **SGP**-fractie op 14 juni de volgende opmerkingen geplaatst en vragen gesteld. Voorts sluiten de leden van de **CDA**-fractie, de **D66-**fractie en de **SP**-fractie zich bij de vragen van de **ChristenUnie**-fractie aan.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief. Zij geven aan dat u stelt dat de voorgenomen verkoop het beste is voor de continuïteit van het bedrijf. En dat u tot dit standpunt bent gekomen in overleg met het management van de onderneming. Zij vragen of hierover advies is gevraagd aan de ondernemingsraad? Zo ja, hoe luidt dit advies en wat is uw reactie hierop?

Deze leden geven aan dat in de toekomst onverhoopt de situatie kan ontstaan dat Nederland, eventueel met spoed, moet terugvallen op een eigen munt. U heeft gezegd dat Nederland voor het produceren van munten terecht kan bij 17 munthuizen in Europa. Maar kan het niet zo zijn dat dat aantal, gezien de bestaande en mogelijk groeiende overcapaciteit, in de toekomst drastisch afneemt. En er onvoldoende capaciteit resteert om voor meerdere landen tegelijk eigen munten te slaan? Voornoemde leden vragen of in zo'n situatie een eigen Nederlands munthuis geen uitkomst zou zijn.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie, mede namens de leden van de CDA-fractie, de D66-fractie en de SP-fractie.

De leden van de ChristenUnie-fractie, CDA-fractie, D66-fractie en SP-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van uw brief van 29 april jl. inzake de voorgenomen verkoop van het staatsaandeel in de Koninklijke Nederlandse Munt. Deze leden waarderen het dat het besliskader van de commissie Kuiper gebruikt is om het publieke belang bij privatiseringsoperaties te borgen. De brief geeft aanleiding tot een aantal vragen. De leden begrijpen de argumenten waarom de staat zich als aandeelhouder wil terugtrekken. Zij kunnen het billijken dat De Nederlandsche Bank een centrale rol krijgt toebedeeld in de nieuwe uitvoeringsstructuur en stellen het vast dat De Nederlandsche Bank aangeeft deze rol ook naar behoren te kunnen vervullen. Deze leden verzoeken om een periodieke rapportage waarin De Nederlandsche Bank verslag doet van de ontwikkelingen rond de productie van ons nationaal muntgeld. Het is daarbij van belang dat het parlement op de hoogte wordt gesteld indien zich knelpunten voldoen die het nationale belang schaden. Kunt u dit toezeggen? In het genoemde besliskader is een evaluatie-moment voorzien. Kunt u aangeven hoe en wanneer deze evaluatie ter hand zal worden genomen? Bovengenoemde leden nemen aan dat het parlement van de bevindingen in kennis zal worden gesteld. Kan voorts

[3] EK, 2015–2016, C, AC.

worden verduidelijkt wat precies de rol zal zijn van het Nationaal Analyse Centrum Munten (NACM) in de nieuwe structuur? De leden hebben ook behoefte te vernemen wat de gevolgen zijn van de privatiseringoperatie voor het personeel van Koninklijke Nederlandse Munt (KNM) en hoe hun belangen geborgd worden. Zij nemen verder aan dat het parlement bij een geslaagde verkoop van het staatsaandeel geïnformeerd zal worden over de overeengekomen condities.

De leden van de genoemde fracties vragen, indachtig artikel 106 Grondwet, of de noodzakelijke aanpassingen van de Muntwet eerst in de Staten-Generaal worden behandeld voordat de aandelen Koninklijke Nederlandse Munt (KNM) vervreemd worden.
Zij lezen dat op grond van artikel 4 Bankwet 1998 een koninklijk besluit wordt geslagen ter vastlegging van de nationale taken van De Nederlandsche Bank op het terrein van de munten. Deze leden vragen naar de ratio achter deze keuze, nu in artikel 3 lid 1 sub d Bankwet 1998 het verzorgen van de geldsomloop voor zover deze uit bankbiljetten bestaat al wel vermeld is als specifieke taak van De Nederlandsche Bank. Deze leden vragen dit mede in het licht van artikel 106 Grondwet en artikel 6 Bankwet 1998. Zij geven in overweging dat de taken van De Nederlandsche Bank ten aanzien van het chartale deel ook eigenstandig benoemd kunnen worden in de Bankwet 1998.
De leden van de fracties van ChristenUnie, CDA, D66 en SP vragen hoe de huidige taken van de muntmeester bij De Nederlandsche Bank zullen worden belegd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de fractie van de SGP hebben met belangstelling kennis genomen van de brief d.d. 29 april 2016, over de voorgenomen verkoop van het aandeel in de Koninklijke Nederlandse Munt (KNM). Er leven enkele vragen.

De leden van de SGP-fractie geven aan dat het van belang is dat de publieke taken en het staatsbelang geborgd zijn en blijven. Dit is vooral van belang omdat het gaat om (de productie van) muntgeld, een nog steeds veel gebruikt betaalmiddel. Zij geven aan dat uit de brief blijkt dat de productie van bankbiljetten reeds door een partij gedaan wordt waarvan de Nederlandse staat geen aandeelhouder is.
Voornoemde leden vragen waarom de productie van bankbiljetten destijds geprivatiseerd is terwijl het staatsbelang bij de munten wel in stand bleef? Voorts vragen zij of het onderscheid dat tot die keuze leidt nog gevolgen heeft voor de besluitvorming voor de voorgenomen verkoop van aandelen Koninklijke Nederlandse Munt (KNM)? Ook vragen zij of er vergelijkingen te trekken zijn tussen de situatie rond de bankbiljetten en die van het muntgeld?

Zij lezen voorts dat u aangeeft dat een centrale rol is weggelegd voor De Nederlandse Bank (DNB) voor het uitvoeren van publieke taken. In de brief worden twee zaken gemeld, namelijk het onverstoord verloop van het muntgeld betalingsverkeer en bescherming tegen valsemunterij. In de bijlage wordt de borging publieke taken inzake muntgeld Nederland weergegeven. De leden van de SGP-fractie vragen of er nog andere belangen zijn waar De Nederlandsche Bank op zal dienen te letten, dan wel (deel)taken waar De Nederlandsche Bank verantwoordelijk voor wordt gesteld? Deze leden vragen of De Nederlandsche Bank een vergelijkbare rol op de productie van bankbiljetten heeft? Ook vragen zij op welke wijze De Nederlandsche Bank zal rapporteren over de stand van zaken rond de publieke taken? En hoe de verantwoordelijkheden liggen als er onverhoopt problemen ontstaan ten aanzien van het staatsbelang?

De leden van de SGP-fractie hebben nog enkele vragen van geheel andere aard, namelijk over de gevolgen van verkoop van aandelen voor de werkgelegenheid. In de brief wordt aangegeven dat een van de criteria is «de mate van personeelsbehoud bij KNM». Voornoemde leden geven aan dat het een vage aanduiding is. Zij vragen of er nu reeds duidelijk is dat er verlies van werkgelegenheid zal zijn, omdat gesproken wordt, niet over «personeelsbehoud», maar over «de mate van personeelsbehoud»? De leden vragen ook of u kunt aangeven wat de gevolgen van de verkoop van aandelen kan betekenen voor de werkgelegenheid binnen Koninklijke Nederlandse Munt?

De leden van de commissie zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag uiterlijk binnen vier weken.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
F.H.G. de Grave

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 juli 2016

Op 20 juni jl. ontving ik uw brief waarin u mij de vragen van de leden van uw Kamer naar aanleiding van het kabinetsbesluit tot verkoop van de aandelen van de staat in de Koninklijke Nederlandse Munt (KNM) overbracht.
In de bijlage treft u de beantwoording – gebundeld naar thema – aan. Ik hoop dat ik hiermee afdoende antwoord heb gegeven op de vragen die bij uw Kamer leven rondom de verkoop van de Koninklijke Nederlandse Munt.

De Staatssecretaris van Financiën,
E.D. Wiebes

Productiecapaciteit

Zal het aantal munthuizen in Europa niet drastisch afnemen door de huidige overcapaciteit, waardoor in de toekomst onvoldoende capaciteit zou resteren om voor meerdere landen tegelijk eigen munten te slaan. Zou in zo'n situatie een eigen Nederlands munthuis nodig zijn?
Op dit moment wordt een drastische afname van het aantal munthuizen in Europa niet verwacht en een tekort aan capaciteit niet voorzien. De overcapaciteit doet zich thans vooral voor bij de landen met een kleine thuismarkt die de mogelijkheid hebben gecreëerd om chartale betalingen af te ronden op 5-eurocent. Bij het merendeel van die landen is de productie van 1- en 2-eurocenten nagenoeg geheel weggevallen. Als gevolg daarvan is het totale aantal te produceren munten met ruwweg 65% afgenomen. Ik heb geen invloed op de volledige markt van muntproductie, maar aangezien Nederland voorop loopt in de trend van afnemend muntgebruik, voorzie ik vooralsnog geen situatie waarin sprake zou kunnen zijn van een tekort aan productiecapaciteit. Verder heeft KNM laten zien rondom de Chili-order dat een munthuis in betrekkelijk korte tijd in staat is om haar productiecapaciteit op te schalen door het installeren van extra machines.

Informatievoorziening rondom muntproductie

Enkele leden vroegen of het parlement, periodiek, een rapportage kan toesturen waarin DNB verslag doet van de ontwikkelingen rond de productie van ons nationaal muntgeld? Dit mede met het oogpunt om het parlement op de hoogte te stellen van eventuele knelpunten die nationale belang zouden kunnen schaden.
Naar het zich laat aanzien zal de muntproductie pas over drie jaar via DNB worden aanbesteed. Het lijkt mij gepast om de Kamer hierover op de gebruikelijke wijze te informeren. Ik denk daarbij in eerste instantie aan de memorie van toelichting bij begrotingshoofdstuk IX B terwijl de Kamer zo nodig ook via tussentijdse begrotingsrapportages geïnformeerd kan worden over de laatste ontwikkelingen.

Voorts kwam de vraag naar voren op welke wijze DNB zal rapporteren over de stand van zaken rond de publieke taken?
Hierover is nog overleg gaande met DNB. Insteek daarbij is dat DNB het ministerie periodiek zal rapporteren over de mutaties van de muntvoorraad alsmede over de aantallen ingenomen beschadigde munten en (onbeschadigde) bijzondere munten terwijl de achteraf te verstrekken jaaropgave zal zijn voorzien van een door de accountantsdienst van DNB opgestelde verklaring. Overeenkomstig de bestaande situatie zal DNB op kwartaalbasis rapporteren over de echtheidscontrole van euromunten en de behandeling van euromunten die ongeschikt zijn voor circulatie.

Structuur na verkoop

Er is gevraagd naar de rol van het NACM (Nationaal Analysecentrum voor Munten) in de nieuwe structuur.
De rol van het NACM zal geen verandering ondergaan, maar zal alleen worden overgedragen van KNM naar DNB. KNM is nu nog via artikel 2 van de «Instellingsregeling Nationaal Analysecentrum voor Munten» aangewezen als NACM, en tevens als de instantie, bedoeld in artikel 8, tweede lid, van de Muntwet 2002. De instellingsregeling zal worden gewijzigd om het NACM onder DNB te kunnen brengen.

Ook werd gevraag hoe de huidige taken van de muntmeester bij de DNB zullen worden belegd?

De titel Muntmeester is op grond van artikel 6a, eerste lid, van de Muntwet 2002 toegewezen aan de algemeen directeur van KNM. Met het oog op het voornemen om de productie van Nederlandse euromunten op termijn via DNB aan te besteden, komt dit onderdeel van de Muntwet op termijn te vervallen.

Daarnaast waren er vragen naar de parallel tussen de productie van muntgeld en de productie van bankbiljetten. *Waarom is de productie van bankbiljetten destijds geprivatiseerd terwijl het staatsbelang bij de munten wel in stand bleef? Heeft het onderscheid dat tot die keuze heeft geleid nog gevolgen voor de besluitvorming voor de voorgenomen verkoop van aandelen Koninklijke Nederlandse Munt (KNM)? Zijn er vergelijkingen te trekken tussen de situatie rond de bankbiljetten en die van het muntgeld?*
De Staat heeft in het verleden geen belang gehad in een bij de productie van bankbiljetten betrokken bedrijf, dit is altijd door private ondernemingen gedaan. Van privatisering is zodoende geen sprake geweest. Wel is de bevoegdheid tot de uitgifte van bankbiljetten sinds de invoering van de euro ondergebracht bij de Europese Centrale Bank en de nationale centrale banken terwijl die bevoegdheid tot dan toe bij de nationale centrale banken berustte. Munten werden vanouds enkel uitgegeven door de nationale overheden. Vanwege de nationale zijde van euromunten is in die situatie geen verandering aangebracht. Het betekent dat KNM de Nederlandse euromunten is blijven slaan op basis van het muntcontract. In het verkoopproces is voorzien dat de muntproductie de komende jaren nog door KNM zal worden gedaan, zij het met een nieuwe aandeelhouder. De muntproductie voor Nederland zal na verloop van tijd via DNB worden aanbesteed. Die daarbij te volgen systematiek is vergelijkbaar met die van de aanbesteding van eurobankbiljetten.

Aanpassing wet- en regelgeving

Diverse leden vroegen of de noodzakelijke aanpassingen van de Muntwet eerst in de Staten-Generaal worden behandeld (conform art. 106 Grondwet) voordat de aandelen worden overgedragen?
De Muntwet 2002 staat een verkoop van aandelen KNM alsmede een overdracht van publieke munttaken niet in de weg. In de wet is namelijk niet vastgelegd waar de Staat der Nederlanden de munten laat slaan. In de Muntwet staat wel dat de bij KNM in opdracht van de Staat vervaardigde munten worden voorzien van het teken van KNM en het teken van de Muntmeester. De Muntwet zal aan de actualiteit worden aangepast doch het karakter van die aanpassingen zorgt ervoor dat de overdracht van de aandelen in KNM daarvan niet afhankelijk is.

Daarnaast werd gevraagd wat de ratio is achter de keuze dat een koninklijk besluit wordt geslagen ter vastlegging van de nationale taken van De Nederlandsche Bank op het terrein van de munten (artikel 4 Bankwet 1998) en dit niet direct via de Bankwet is geregeld (zoals bij het verzorgen van de geldsomloop van bankbiljetten, artikel 3 lid 1 sub d Bankwet 1998)?
Artikel 3 van de Bankwet 1998 heeft betrekking op de taken waarbij DNB in het kader van het Europees Stelsel van Centrale Banken is betrokken. De zogenaamde nationale taken van DNB zijn vastgelegd in artikel 4 van dezelfde wet. Dit artikel bevat in het eerste lid een limitatieve opgave van taken maar het derde lid biedt de mogelijkheid om bij DNB, na verkregen toestemming bij koninklijk besluit, ook andere taken onder te brengen. Van deze mogelijkheid zal gebruik worden gemaakt.

Rol DNB

Enkele leden vroegen of er naast de twee in mijn Kamerbrief vermelde publieke belangen, er nog andere belangen zijn waar DNB op zal dienen te letten, dan wel (deel)taken waar DNB verantwoordelijk voor wordt gesteld?
Er is geen aanleiding om DNB te vragen betrokken te worden bij andere dan de twee in de Kamerbrief van 29 april 2016 genoemde publieke belangen.

Verder werd gevraagd of DNB een vergelijkbare rol heeft op de productie van muntgeld als die op de productie van bankbiljetten?
DNB heeft op dit moment geen rol bij de productie van muntgeld anders dan dat DNB het ministerie adviseert over de benodigde hoeveelheden. Indien DNB de productie van euromunten ten behoeve van het ministerie gaat aanbesteden is haar rol enigszins vergelijkbaar met die bij het aanbesteden van de productie van bankbiljetten.

Voorts waren er vragen hoe de verantwoordelijkheden liggen als er onverhoopt problemen ontstaan ten aanzien van het staatsbelang?
De veelvuldige contacten tussen DNB en het ministerie moeten er voor zorgen dat direct actie wordt ondernomen zodra er sprake is van een tot dan toe onvoorziene ontwikkeling dan wel gebeurtenis. Mochten er desondanks problemen ontstaan dan berust de eindverantwoordelijkheid bij mij.

Personeelsbelangen KNM

Er is door leden geïnformeerd of er aan de ondernemingsraad advies is gevraagd over het besluit om de Koninklijke Nederlandse Munt (KNM) te gaan verkopen. Zo ja, hoe dit advies luidt en wat mijn reactie daarop is.
Voorop gesteld, de communicatie en afstemming met de ondernemingsraad (OR) is ten principale een verantwoordelijkheid van de onderneming zelf – lees het bestuur – en niet van de aandeelhouder. De raad van commissarissen van KNM ziet erop toe dat het bestuur deze zorgvuldigheid in de procesgang ook betracht. De OR heeft een wettelijk adviesrecht inzake de overdracht van de zeggenschap van KNM; hij moet om advies worden gevraagd op een moment dat het besluit tot verkoop voldoende concreet is. Tegelijkertijd bepaalt de wet dat het besluit op een zodanig moment gevraagd moet worden dat het advies nog wezenlijke invloed kan hebben op de besluitvorming. KNM zal er in overleg met de OR voor zorgen dat de OR zijn adviesrecht kan uitoefenen. Ook heeft KNM mij laten weten dat zij de OR op de hoogte houden van de ontwikkelingen.

Tot slot kwam de vraag of reeds nu duidelijk is dat er verlies van werkgelegenheid zal zijn bij KNM bij verkoop?
Een nieuwe eigenaar van KNM zal, naar verwachting, kijken naar de mogelijkheden om hogere efficiency of synergie met andere activiteiten te behalen. Dit kan ten koste gaan van de werkgelegenheid. Een van de criteria waarop ik de biedingen zal beoordelen is «mate van personeelsbehoud». De gevolgen van de verkoop voor de werkgelegenheid bij KNM zijn op voorhand niet te geven.